

Klinisk immunologi och transfusionsmedicin

1. Övergripande kompetensdefinition

Definition av kompetensområde

Klinisk immunologi och transfusionsmedicin är en medicinsk specialitet vilken omfattar diagnostik och terapi som bygger på immunologiska principer. Specialiteten omfattar alla åldersgrupper och har breda kontaktytor mot de flesta andra medicinska specialiteter. I specialiteten ingår blodtappning, framställning av komponenter för hemoterapi, transplantation och immunmodulering samt aferesverksamhet. Laboratordiagnostik omfattar blodgruppsserologiska undersökningar, diagnostik och uppföljning vid immunbrist, autoimmunitet, inflammation och allergi samt transplantationsutredningar.

Kompetenskrav

Medicinsk kompetens

Specialistkompetent läkare i klinisk immunologi och transfusionsmedicin ska ha de kunskaper och färdigheter som är nödvändiga för att självständigt kunna tolka och bedöma laboratorieresultat och ha praktiska färdigheter kring handläggning av behandlingar och utredningar i olika kliniska frågeställningar inom ämnesområdet. Specialisten ska ha god förmåga till kliniskt immunologisk och transfusionsmedicinsk vägledning och kunna fungera som konsult avseende sådana frågeställningar över hela det medicinska fältet. Specialisten ska vidare kunna samtala med och handlägga frågeställningar avseende donatorer av blod och annan vävnad.

Kommunikativ kompetens

Den jämlika och ansvarstagande patienten

ST-läkaren ska under specialiseringstjänstgöringen utveckla förmåga till dialog och en öppen kontakt med patienten och dennes anhöriga, som präglas av empati, förtroende och respekt för patientens rätt till information, inflytande och delaktighet i besluten. Kontakten ska också präglas av samverkan och lyhördhet för patientens önskemål och rätt till självbestämmande samt stimulans av patientens engagemang och ansvar för den egna vården.

Mångfaldsaspekter

Kommunikationen med patienten och dennes anhöriga ska dessutom präglas av kunskap och respekt för transkulturella aspekter och mångfaldsaspekter såsom språk, etnicitet, sexuell läggning, religion och jämställdhet.

Interprofessionella relationer

ST-läkaren ska utveckla kommunikationsförmåga, såväl skriftligt som muntligt, med andra läkare och medarbetare, utmärkt av respekt för deras yrkeskunskaper och kompetens. Detsamma gäller för kontakter med företrädare för allmänheten och olika samhällsinstanser.

Pedagogisk förmåga

ST-läkaren ska utveckla pedagogisk förmåga för att kunna informera och undervisa, främst patienter och anhöriga men också yngre läkare, andra medarbetare och studenter.

Professionellt förhållningssätt och etik

ST-läkaren ska utveckla förmåga till att kontinuerligt arbeta med sitt professionella och läkaretiska förhållningssätt, med målet att kunna fatta självständiga beslut av medicinsk etisk natur.

Egen kompetensutveckling

ST-läkaren ska utveckla förmåga till att kontinuerligt pröva och identifiera, också utifrån verksamhetens krav, de egna behoven för den ständiga kompetensutvecklingen för att kunna motsvara kraven på bästa möjliga vård för patienterna.

Ledarskapskompetens

Medarbetarskap

ST-läkaren ska under specialiseringstjänstgöringen utveckla förmåga till att kunna ta ledarskapsansvar, samordna och delta i arbetsledning. Det kräver en grundläggande god självkänedom och kunskap om den egna funktionen och rollen i organisationen.

Handledarskap

ST-läkaren ska också utveckla förmåga till att handleda individer, såsom yngre läkare och andra medarbetare.

Ledarskap

ST-läkaren ska utveckla ledarskapsförmåga, som utmärks av samverkan, öppenhet och dialog med medarbetarna. Ledarskapet ska vidare präglas av verksamhetsutveckling, som är förändrings-, prioriterings- och förbättringsinriktad. Förmåga att leda arbete i vårdteam är grundläggande.

Omvärldskunskap

ST-läkaren ska också tillägna sig grundläggande kunskap om hälso- och sjukvårdens organisation, administration, ekonomi och regelverk samt kunskap om dess styrning för bästa resursutnyttjande.

Kompetens inom medicinsk vetenskap och kvalitetsarbete

Medicinsk vetenskap

ST-läkaren ska under specialiseringstjänstgöringen utveckla ett medicinskt vetenskapligt syn- och förhållningssätt genom deltagande i forsknings- och utvecklingsarbete samt tillägna sig fördjupade kunskaper i forskningsmetodik, inklusive epidemiologiska grundbegrepp, och evidensbaserad medicin.

Förbättrings- och kvalitetsarbete

ST-läkaren ska tillägna sig kunskap och kompetens i evidensbaserat förbättrings- och kvalitetsarbete. Målet är att kunna delta i och ansvara för kontinuerligt systematiskt förbättringsarbete med betoning på helhetsperspektiv, patientsäkerhet, patientnytta, mätbarhet och lärandestyrning för att kritiskt kunna granska och utvärdera den egna verksamheten.

Folkhälsa och prevention

ST-läkaren ska tillägna sig grundläggande kunskaper om hälsofrämjande faktorer, andra folkhälsoaspekter och prevention för att i det medicinskt vetenskapliga arbetet och kvalitetsarbetet kunna beakta denna kunskap.

Utbildningsstruktur

Tjänstgöringen ska utgå från specialistklinik. I början av utbildningen ska den blivande specialisten upprätta en utbildningsplan i samråd med handledare och studierektor. Detta görs lämpligen efter några månaders tjänstgöring inom specialiteten. Sammanhängande perioder inom specialitetens olika verksamhetsområden eftersträvas. Extern tjänstgöring och auskultation inom andra laborativa och patientnära kliniska specialiteter, samt fortbildningskurser ska komplettera detta. Hänsyn bör tas till avsedd inriktning efter uppnådd specialistkompetens. Under hela utbildningen ska en kontinuerlig avstämning mot utbildningsplanen göras, för att kunna justera och komplettera den. Detta görs genom minst årligen återkommande utvecklingssamtal. En avstämning ungefär halvvägs mot målet i samråd med en av specialitetsföreningen utbildad extern värderare rekommenderas. Avslutningsvis görs en genomgång av den samlade utbildningsdokumentationen av ST-läkaren, handledaren och studierektor varefter studierektor intygar att målen uppfyllts. Slutbedömningen kan kompletteras med en frivillig specialistexamen.

2. Delmål

Medicinska delmål

Delmål	Metod för lärande	Uppföljning
1. Att ha djupgående kunskaper om immunsystemets uppbyggnad och funktion	Självstudier, aktuell rekommenderad litteratur Kurser Seminarier och konferenser	Intyg om godkända kurser Dokumenterade handledarsamtal intygade av handledaren
2. Att ha djupgående kunskaper om metoder, reagens och apparatur för bestämning av humoral, cellulära, inflammatoriska och genetiska parametrar	Självstudier Egenhändigt utförande av utvalda metoder Under handledning utvärdera och kritiskt granska analysresultat Kurser Seminarier och konferenser	Intyg om godkända kurser Dokumenterade handledarsamtal intygade av handledaren Granskning av utbildningsdokumentation
3. Att ha goda kunskaper om allergiska sjukdomar för att kunna tolka erhållna laboratorieresultat och vara rådgivande vid utredning och uppföljning	Självstudier, aktuell rekommenderad litteratur Kliniskt laboratoriearbete under handledning Kliniska ronder, auskultation, randtjänstgöring Kurser Seminarier och konferenser	Intyg om godkända kurser Dokumenterade handledarsamtal intygade av handledaren Granskning av utbildningsdokumentation
4. Att ha goda kunskaper om inflammatoriska och autoimmuna tillstånd för att kunna tolka erhållna laboratorieresultat och vara rådgivande vid utredning och uppföljning	Självstudier, aktuell rekommenderad litteratur Kliniskt laboratoriearbete under handledning Kliniska ronder, auskultation, randtjänstgöring Kurser Seminarier och konferenser	Intyg om godkända kurser Dokumenterade handledarsamtal intygade av handledaren Komplett tjänstgöringsprogram Granskning av utbildningsdokumentation
5. Att ha goda kunskaper om immunbristsjukdomar och associerade infektioner för att kunna tolka erhållna laboratorieresultat och vara rådgivande vid utredning och uppföljning	Självstudier, aktuell rekommenderad litteratur Kliniskt laboratoriearbete under handledning Kliniska ronder, auskultation, randtjänstgöring Kurser Seminarier och konferenser	Intyg om godkända kurser Dokumenterade handledarsamtal intygade av handledaren Granskning av utbildningsdokumentation

6. Att kunna bedöma och handlägga blodgivare	Rutinarbete under handledning Litteraturstudier, inkl lagar och författningar, nationella och internationella riktlinjer Kurser Deltagande i seminarier och konferenser	Granskning av utbildningsdokumentation Dokumenterad medverkan i seminarier Intyg om godkänd kurs
7. Att ha goda kunskaper om transplantationsimmunologi för att kunna handlägga utredningar	Självstudier, aktuell rekommenderad litteratur Kliniskt laboratoriearbete under handledning Deltagande i kliniska ronder, auskultation, randtjänstgöring Kurser Deltagande i seminarier och konferenser	Intyg om godkända kurser Dokumenterade handledarsamtal intygade av handledaren Granskning av utbildningsdokumentation
8. Att ha goda kunskaper om insamling, framställning, förvaring, kontroll och transfusion av komponenter för hemoterapi, transplantation och immunmodulering	Rutinarbete under handledning Litteraturstudier, inkl lagar och författningar, nationella och internationella riktlinjer Kurser Deltagande i seminarier och konferenser	Granskning av utbildningsdokumentation Dokumenterad medverkan i ST-seminarier Intyg om godkänd kurs Godkänt kursprov på utbildningsenheten
9. Att självständigt kunna bedöma och handlägga immunhematologiska undersökningar inför transfusion och vid graviditet	Rutinarbete under handledning Kliniska ronder Litteraturstudier, inkl lagar och författningar, nationella och internationella riktlinjer Kurser Seminarier och konferenser	Granskning av utbildningsdokumentation Dokumenterad medverkan i seminarier Intyg om godkänd kurs Godkänt kursprov på utbildningsenheten
10. Att ha goda kunskaper om indikationer för behandling med blodkomponenter och om komplikationer relaterade till transfusion/transplantation	Rutinarbete under handledning Kliniska ronder Litteraturstudier, inkl lagar och författningar, nationella och internationella riktlinjer Kurser Deltagande i seminarier och konferenser	Granskning av utbildningsdokumentation Dokumenterad medverkan i ST-seminarier Intyg om godkänd kurs Godkänt kursprov på utbildningsenheten
11. Att självständigt kunna bedöma indikationer för, samt handlägga terapeutisk aferes och övrig hemoterapeutisk behandling	Rutinarbete under handledning Kliniska ronder Litteraturstudier, inkl lagar och författningar, nationella och internationella riktlinjer Kurser Deltagande i seminarier och konferenser	Granskning av utbildningsdokumentation Dokumenterad medverkan i ST-seminarier Intyg om godkänd kurs Godkänt kursprov på utbildningsenheten

12. Att ha goda kunskaper om humoral och cellulära immunmodulerande behandlingar samt dess effekter inklusive vaccination.	Självstudier, aktuell rekommenderad litteratur Kliniskt laboratoriearbete under handledning Deltagande i kliniska ronder, auskultation, randtjänstgöring Kurser Deltagande i seminarier och konferenser	Intyg om godkända kurser Dokumenterade handledarsamtal intygade av handledaren Granskning av utbildningsdokumentation
--	---	---

Delmål kommunikativ kompetens

Delmål	Metod för lärande	Uppföljning
1. Att kunna skapa kontakt, att lyssna och att göra sig förstådd vid samtal med patienter	Klinisk tjänstgöring under handledning	Bedömning av handledare och klinikchef
2. Att kunna samtala med kollegor, medverka i olika typer av professionella nätverk och kunna kommunicera med massmedia	Handledning i fråga om att komma in i olika nätverk och att delta aktivt i de diskussioner som förs inom sådana. Kurs i pedagogik Mediaträning	Intyg om godkänd kurs Dokumenterade handledarsamtal intygade av handledaren Diskussion med handledare om genomförd medverkan i nätverk och kontakter med massmedia
3. Att kunna informera och samtala med blodgivare på ett sådant sätt att dessas altruistiska intentioner värdesätts och respekteras även vid för dessa ett negativa besked	Handledning i samband med sådan tjänstgöring där blodgivarefrågor hanteras	Dokumenterade handledarsamtal intygade av handledaren

Delmål ledarskapskompetens

Delmål	Metod för lärande	Uppföljning
1. Att kunna leda arbets- och seminariegrupper	Ledning av en eller flera grupper Deltagande i ledarskaps- och handledarkurser Litteraturstudier	Intyg om godkända kurser Dokumenterade handledarsamtal intygade av handledaren

2. Att leda och organisera utbildningsverksamhet	Delta i undervisning av olika studerande- och fortbildningsgrupper Delaktighet i kursansvar Litteraturstudier	Intyg om godkända kurser Dokumenterade handledarsamtal intygade av handledaren
3. Att kunna organisera och leda arbetet på ett laboratorium	Under handledning organisera och leda arbetet på ett laboratorium	Dokumenterade handledarsamtal intygade av handledaren

Delmål kompetens i medicinsk vetenskap och kvalitetsarbete

Delmål	Metod för lärande	Uppföljning
1. Att kunna analysera och kritiskt granska vetenskapliga rapporter och artiklar	Läsning och granskning av aktuella artiklar i tidskrifter för klinisk immunologi och transfusionsmedicin, enskilt och i form av seminarier	Dokumentation av analys av vetenskaplig rapport Dokumenterade handledarsamtal intygade av handledaren
2. Att ha kunskaper om och kunna tillämpa principerna för evidensbaserad medicin, bl a för kvalitetsarbete i verksamheten som validering av nya analys- och utredningsmetoder	Följa och delta i kvalitetsarbete inom verksamheten Litteraturstudier	Dokumenterade handledarsamtal intygade av handledaren Dokumentation av genomfört kvalitetsarbete
3. Att kunna planera och genomföra ett projektarbete eller få en ny metod i rutindrift	Genomföra minst ett projektarbete Genoföra validering och driftsättning av ny metod	Dokumenterade handledarsamtal intygade av handledaren Redovisning av projektarbete Ny metod i drift